

Jaarwerkprogramma Erfgoedinspectie 2009

Jaarwerkprogramma Erfgoedinspectie 2009

Erfgoedinspectie
februari 2009

Wat is de Erfgoedinspectie

De Erfgoedinspectie waakt op nationaal niveau over een belangrijk deel van het Nederlandse erfgoed. Waar nodig levert de inspectie bovendien in verband met Europese en internationale afspraken haar vakinhoudelijke aandeel bij het waken over het Europese en mondiale erfgoed.

Met het oog op de kwaliteit en het behoud van het nationale erfgoed houdt de inspectie toezicht op de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het behoud en beheer van de rijkscollectie, de nationaal beschermde cultuurvoorwerpen en verzamelingen, (archeologische en gebouwde) monumenten, opgravingen/vondsten en beschermde stads- en dorpsgezichten. Ook houdt de inspectie toezicht op (de kwaliteit van de) archiefvorming en het archiefbeheer van de centrale overheid (Rijk, Colleges van Staat, ZBO's en de rechterlijke macht). Tenslotte adviseert de inspectie de minister over de kwaliteit en de effectiviteit van wet- en regelgeving op deze terreinen.

De Erfgoedinspectie wil vanuit de toezichtrol bijdragen aan de kwaliteit van het behoud en beheer van het nationale erfgoed. Aan de hand van een risicoanalyses en andere signalen stelt de inspectie zwakke plekken in beheer van het erfgoed vast (rekening houdend met de politieke prioriteitstelling) en agendeert deze.

Vanuit haar rol van toezichthouder in de keten van beleid-uitvoering-toezicht houdt de inspectie beleid en uitvoering scherp. Daarnaast wijst zij vanuit die rol op mogelijke witte plekken in de aandacht voor het nationaal erfgoed.

Inhoud

	Inleiding	5
1.	Ontwikkelingen in het veld	7
	Monumentenzorg en Archeologie	7
	Collecties en Archieven	7
2.	Toezichtrepertoire	9
	De jaarcyclus	9
	Preventief toezicht	9
	Reguliere inspecties	9
	Thematische inspecties	10
	Incidentinspecties	10
	Nazorgacties	10
	Autoriseren van EU-vergunningen	11
3.	Toezicht in 2009	13
	Behoud en duurzaamheid	13
	Zelfregulering	18
	<i>Bijlage: Overzicht inspectieprogramma van de Erfgoedinspectie</i>	<i>21</i>

Inleiding

In het veld van het cultureel erfgoed zijn in de afgelopen jaren steeds meer vormen van samenwerking ontstaan. Zo is op het gebied van monumentenzorg en archeologie in 2006 de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) ontstaan en zijn in 2007 verschillende koepels van particuliere organisaties verenigd in de Stichting Erfgoed Nederland.

De Erfgoedinspectie, die in 2005 is opgericht als samenvoeging van vier inspecties, speelt hier in de eigen organisatieontwikkeling op in. Mede in het licht van de taakstelling die aan de gehele rijksoverheid is opgelegd, is eind 2008 een nieuw organisatie- en formatieplan vastgesteld dat in 2009 wordt geïmplementeerd. In deze opzet is een verdergaande samenwerking vastgelegd tussen Monumenten, Archeologie, Collecties en Archieven. Daarnaast gaat de Erfgoedinspectie uit van meer concentratie op wettelijke taken, scherpere prioritering en efficiencyverbetering.

Naast de ontwikkelingen in het erfgoedveld is de rijksdienst zich in brede zin ook aan het vernieuwen, waarbij begrippen als integraal, compact, meer kwaliteit, minder mensen en meer vertrouwen centraal staan. Waar mogelijk verschuift het objectgerichte toezicht naar systeemtoezicht. De Erfgoedinspectie beoogt met haar opzet gelijke tred te houden met deze beweging.

Om de nieuwe organisatie en de nieuwe werkwijze van de Erfgoedinspectie inhoudelijk vorm te geven en te borgen is in 2008 een ontwikkelprogramma gestart, met als belangrijkste actielijnen de professionalisering van inspectieprocessen (conform de lijnen van *Programmatisch handhaven*), de verbetering van de bedrijfsprocessen en het investeren in een eenduidige communicatie. Dit programma heeft een doorloop in 2009 en 2010. Met deze aanpassingen kunnen niet alleen de gevolgen van de taakstelling efficiënter worden opgevangen maar wordt bovenal beter aangesloten bij de praktijk van het werkveld.

Samenwerking met andere toezichthouders

De Erfgoedinspectie werkt ook aan intensivering van de samenwerking met andere rijksinspecties. In 2008 is een gezamenlijke inspectie met de Inspectie Sanctietoepassing uitgevoerd, resulterend in een integrale rapportage over de archiefvorming in een peniten-

tiaire instelling. In 2009 wordt deze samenwerking verder uitgewerkt. Daarnaast wordt overlegd met (rijks)inspecties om afstemming, samenwerking, respectievelijk gemeenschappelijk optreden op andere velden te realiseren, onder meer in het toezicht op certificerende instellingen.

Op het gebied van internationale regelgeving werkt de Erfgoedinspectie nauw samen met de Belastingdienst/Douane en het Korps Landelijke Politie Diensten (KLPD). De Erfgoedinspectie streeft naar een tripartiete samenwerking tussen deze diensten, de aanstelling van een landelijk officier van Justitie en de totstandkoming van een database voor gestolen cultuurgoederen, belangrijke voorwaarden om effectiever te kunnen toezien op de naleving van de internationale regelgeving.

In 2009 wordt naar verwachting door de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verder gesproken over een adequate regelgeving op de informatiehuishouding van de centrale overheid. Daarin vormen naast vermoedelijke herijking van de politieke verantwoordelijkheden van BZK respectievelijk OCW ook de reikwijdte en effectiviteit van het archiefwettelijk toezicht aandachtspunten.

In het kader van de aandacht voor gebiedsgerichte benadering wordt op het gebied van monumentenzorg en archeologie de samenwerking met de VROM-inspectie verder vormgegeven. Met name bij cultuurlandschappen en beschermde stads- en dorpsgezichten is een herbezinning op verantwoordelijkheden en aandacht voor cultuurhistorie een belangrijk onderwerp.

In dit jaarwerkprogramma leest u welke prioriteiten de Erfgoedinspectie in 2009 voor ogen heeft. Prioriteiten gekozen op basis van een integrale risicoanalyse. In het Erfgoedinspectieverslag zal de inspectie verantwoording afleggen over haar inzet in 2009.

Mw. drs. S.E.B. Siregar
Directeur Erfgoedinspectie

Monumentenzorg en Archeologie

De wereld van de gebouwde en archeologische monumentenzorg is aan sterke verandering onderhevig. Aan de ene kant worden de effecten zichtbaar en merkbaar van de in 2007 ingevoerde Wet op de Archeologische Monumentenzorg, aan de andere kant staat in 2009 de modernisering van het monumentenstelsel centraal, waarin met name de gebiedsgerichte aanpak van monumentenzorg veel aandacht krijgt.

De Erfgoedinspectie richt zich met het toezicht op de bedrijven en andere organisaties (waaronder ook gemeenten) die werken met een opgravingsvergunning, en op de normen die daarbij van toepassing zijn. Daarnaast houdt de Erfgoedinspectie toezicht op de omgang met cultuurhistorische waarden in stedelijke en landschappelijke gebieden die de status hebben van beschermd stads- en dorpsgezicht. De relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke ordening wordt steeds belangrijker en vormt ook de basis van de visie van de minister van OCW op de modernisering van de monumentenzorg.

Collecties en Archieven

De departementen zijn volop bezig de inrichting en beheersing van hun informatiehuishouding te verbeteren, Speerpunten hierin zijn de digitalisering van de informatiestromen en gegevensbestanden en het inrichten van een effectieve sturing en control. Ook de rijksbrede aanstelling van Chief Information Officers en verdere professionalisering van de informatiehuishouding (de 'I-functie') staan geagendeerd. Daarnaast werken de departementen aan het inlopen van de achterstanden op het terrein van selecteren en overbrengen van hun afgesloten archieven (archieven ouder dan 1975) en gaan vanaf 2009 een tweede fase in (archieven jonger dan 1975).

Bij de zelfstandige bestuursorganen blijft het beeld zeer divers. Bij een aantal organisaties werkt men actief aan verdere professionalisering van de informatiehuishouding, bij andere is daarvan nog nauwelijks sprake. Het inlopen van de achterstanden in de archiefbewerking is hier nog slechts incidenteel geagendeerd.

De internationale regelgeving op het gebied van illegale in- en uitvoer van beschermde kunstvoorwerpen krijgt toenemende aandacht bij de lidstaten en zal naar verwachting de komende jaren leiden tot een groeiend aantal verzoeken om onderzoek en opsporing. Als

onderdeel daarvan zal de implementatie van het UNESCO-verdrag 1970 hopelijk in 2009 een wettelijke basis krijgen.

Het belangrijkste kunstbezit van de Staat valt als Rijkscollectie onder de zorg van de minister van OCW. De musea werken, als belangrijkste groep beheerders, aan een verdere verbetering van de beveiliging van hun collecties, en aan een betere kwaliteitszorg. Het installeren van de eerste visitatiecommissies in 2008 krijgt in 2009 een vervolg waardoor de interne en horizontale audit en verantwoording bij de musea naar verwachting substantiëler wordt.

De jaarcyclus

Ingegeven door het kabinetsstandpunt in de Kaderstellende Visie op Toezicht en genoodzaakt door de taakstelling wordt het toezicht ook op het terrein van de vier stelsels in het cultureel erfgoed steeds meer risico- en doelgroepengericht gestuurd. Deze vorm van toezicht gaat uit van de mate waarvan sprake is van risico's, afgezet tegen de ernst daarvan, en van het analyseren van doelgroepen. Op basis van deze analyse worden prioriteiten gesteld. De activiteiten worden daarnaast bepaald door de actualiteit en politiek-bestuurlijke onderwerpen. De Erfgoedinspectie werkt volgens een bij de Rijksinspecties gebruikelijke jaarcyclus: van risicoanalyse naar jaarwerkprogramma, en vervolgens naar jaarverslag.

Het voorliggende jaarwerkprogramma is het plan waarin het inspectieprogramma voor het komende jaar onderbouwd en gerubriceerd is uitgewerkt. In het jaarverslag (het zogenaamde 'Erfgoedinspectieverslag') rapporteert de inspectie over de bevindingen van het afgelopen kalenderjaar.

Preventief toezicht

Er zijn verschillende vormen van preventief toezicht, die alle tot doel hebben geïnspecteerden te wijzen op de juiste naleving van de wet waarmee men te maken heeft. Preventief toezicht is een belangrijke factor om verbeterprocessen in gang te zetten. In eerste instantie gaat het om contacten met het veld, zoals overleggen en samenwerkingsverbanden met personen en instanties in het inspectieveld, waardoor het breed gedragen gedachtegoed over beheer van erfgoed zich als een olievlek kan verspreiden over het gehele veld. Daarnaast is externe voorlichting van groot belang, waarbij website, nieuwsbrieven en informatiebrochures de communicatie-instrumenten zijn. Een volgende stap is het leveren van gerichte informatie over meer specifieke onderwerpen, onder andere door bijdragen te leveren aan publicaties, congressen en studiedagen.

Reguliere inspecties

Onder reguliere inspecties verstaat de Erfgoedinspectie die vormen van inspecties die volgens een bepaalde methodiek en programma plaatsvinden. De resultaten uit deze inspecties vormen een belangrijke bron voor de risicoanalyse. Reguliere inspecties worden

vormgegeven door jaarlijks een aantal geïnspecteerden te bezoeken (bijvoorbeeld gemeenten in het kader van monumentenzorg, archeologische bedrijven, musea in het kader van collectiebeheer, archieven bij rijksinstellingen).

Daarnaast worden ten behoeve van een monitor digitale vragenlijsten uitgezet. Dit gebeurt al enkele jaren bij de zorgdragers in de archiefwereld, om vast te stellen of men bijvoorbeeld aan de basisvoorwaarden van goed archiefbeheer voldoet. Op de gebieden van rijkscollecties en van monumentenzorg en archeologie bij gemeenten wordt in 2009 een monitor ontwikkeld.

Thematische inspecties

Als uitvloeisel van de risicoanalyse en op basis van bevindingen uit reguliere inspecties kunnen thema's worden bepaald die bij meerdere geïnspecteerden aan de orde komen. Ook kunnen thema's worden aangegeven vanuit de politiek of het management van het ministerie.

Incidentinspecties

Met enige regelmaat ontvangt de Erfgoedinspectie meldingen en signalen uit het veld. De meeste hiervan kunnen met een eenvoudig antwoord worden afgedaan. Op basis van een melding beoordeelt de inspectie de ernst van een melding, en waar nodig wordt een incidentinspectie ingesteld. Uitgangpunt blijft dat de betreffende organisatie eerst zelf onderzoek doet en maatregelen treft en dat de Erfgoedinspectie vervolgens beoordeelt in hoeverre men hierin adequaat handelt en/of adviseert.

De Erfgoedinspectie reserveert jaarlijks 5 tot 10 % capaciteit om adequaat te kunnen reageren op incidenten.

Nazorgacties

De Erfgoedinspectie toetst na een bepaalde periode of de in een inspectierapport gedane aanbevelingen in voldoende mate zijn opgevolgd. Het doel van deze nazorg is om het nalevinggedrag te toetsen en te stimuleren. Hoewel de nazorg een activiteit betreft die al eerder heeft plaatsgevonden, beschouwt de Erfgoedinspectie een nazorgactie toch als een nieuwe, zij het kortstondige en compacte inspectie.

Autoriseren van EU-vergunningen

Een aparte activiteit van de Erfgoedinspectie betreft de autorisatie van uitvoervergunningen in het kader van Verordening 3911/92, betreffende de uitvoer van cultuurgoederen naar landen buiten de Europese Unie. Het betreft circa 300 vergunningen per jaar. De afgifte ervan gebeurt in samenwerking met Centrale dienst voor in- en uitvoer van de Belastingdienst in Groningen. De vergunningplicht voor de uitvoer van cultuurgoederen wordt bepaald door drempels voor waarde en ouderdom per categorie cultuurgoederen. Vergunningen kunnen worden geweigerd indien de uit te voeren goederen vallen onder de beschermende nationale wetgeving van of op verzoek van één der lidstaten van de EU of van Irak.

In hoofdstuk 3 worden met name de reguliere en thematische inspecties toegelicht.

Op basis van de risicoanalyse die de Erfgoedinspectie in 2008 heeft uitgevoerd, onderscheidt zij de volgende vijf risicogebieden in haar toezichtsveld, bestaande uit vier stelsels (archeologie, monumenten, archieven en collecties):

- Behoud en duurzaamheid
- Toegankelijkheid en vindbaarheid
- Professionaliteit
- Zelfregulering en kwaliteitszorg
- Selectie van erfgoed

Uit deze vijf categorieën heeft de Erfgoedinspectie besloten er twee te selecteren voor 2009. Het betreft de categorieën 'Behoud en Duurzaamheid' en 'Zelfregulering'. Deze keuze is bepaald op grond van risicoscores en actuele ontwikkelingen. Daarnaast start de inspectie in 2009 een verkenning naar het algemene thema: 'Onbeschermd Erfgoed'.

De inspectieactiviteiten bevatten reguliere en thematische inspecties. In principe worden de inspectierapporten gericht aan de geïnspecteerden, maar bij ernstige nalevingstekorten ook aan de minister van OCW. De thematische inspectierapporten worden in ieder geval aangeboden aan de minister van OCW. Inspectierapporten worden op de website van de Erfgoedinspectie actief openbaar gemaakt, met uitzondering van privacy- en bedrijfsgevoelige informatie.

Behoud en duurzaamheid

Beheer Rijkscollectie

In 2009 wordt een accentverschuiving aangebracht van toezicht op de Rijkscollectie bij individuele musea naar het beheer van de Rijkscollectie in zijn geheel. Dat houdt in dat op basis van monitoring en selectieve inspectiebezoeken bij musea jaarlijks aan de minister een integraal rapport over de stand van zaken over de Rijkscollectie wordt aangeboden. Voordeel van deze benadering is dat, anders dan voorheen, hierdoor een samenhangend oordeel over het totale beheer van de Rijkscollectie wordt gegeven. Het rapport bevat tevens aanbevelingen voor de wijze waarop de minister zijn zorg voor het beheer tot uiting

brengt. In dit kader zal een instrument worden ontwikkeld om bij alle museale instellingen digitaal jaarlijks de naleving op het beheer van de collectie te monitoren. De resultaten hiervan zullen gebruikt worden voor de risicoanalyse. De cyclische (jaarlijkse) inspectie van individuele musea wordt hiermee in principe verlaten.

Daarnaast wordt in 2009 een themaonderzoek uitgevoerd naar de risico's bij transport van onderdelen van de Rijkscollectie. De bevindingen worden verwerkt in de jaarlijkse rapportage over de Rijkscollectie over 2009.

Wet Behoud Cultuurbezit

De Erfgoedinspectie houdt toezicht op de naleving van de Wet Behoud Cultuurbezit (WBC). Dit toezicht, gericht op de in de WBC door Nederland beschermde voorwerpen wordt in 2009 gecontinueerd. Meldingen van voorgenomen verplaatsingen en verkopen worden verwerkt en de aanwezigheid op benoemde locaties worden met regelmaat gecontroleerd. Ten behoeve van deze taak wordt in 2009 voor het eerst een risicoanalyse uitgevoerd. Op grond hiervan kunnen inspecties gericht worden geprogrammeerd, met een gedifferentieerde frequentie.

Europese Verordeningen

De Erfgoedinspectie heeft een taak ten aanzien van het beschermde erfgoed uit de andere lidstaten van de Europese Unie. Hiertoe wordt nauw samengewerkt met de Belastingdienst en Douane van het ministerie van Financiën en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Naast actieve opsporing treedt de Erfgoedinspectie op als bevoegde autoriteit wanneer een verdragsstaat om onderzoek en opsporing verzoekt. Het aantal concrete zaken zal naar verwachting jaarlijks toenemen.

Daarnaast autoriseert de Erfgoedinspectie in 2009 naar verwachting 300 uitvoervergunningen.

UNESCO 1954 en 1970

Beide verdragen hebben betrekking op teruggave van cultuurgoederen uit bezette gebieden en moeten in nationale wetgeving worden omgezet. De wetgeving op basis van UNESCO 1954 is sinds enkele jaren van kracht. UNESCO 1970 heeft nog niet geresulteerd in Nederlandse

wetgeving. Op dit moment vindt afstemming plaats over de implementatie van deze verdragen. In 2009 wordt toezicht op de naleving hiervan verder afgestemd met de Douane en de KLPD door middel van procedureafspraken, overleg en pilots. Ook zullen de eerste zaken zich aandienen. Nog niet te voorzien is om hoeveel concrete zaken het in 2009 zal gaan.

Wegwerken achterstanden in de overbrenging

De afgelopen jaren hebben de departementen zich ingespannen om een deel van de achterstanden in de overbrenging weg te werken. De Erfgoedinspectie zal over de afronding van de eerste fase (over de archieven ouder dan 1975) in 2009 rapporteren. Tevens zal de Erfgoedinspectie de inspanningen monitoren die de departementen leveren om vorm te geven aan de tweede fase van het wegwerken: de archieven jonger dan 1975. De bevindingen hiervan zullen in het Erfgoedinspectieverslag over 2009 worden gerapporteerd.

Aanwezigheid en kwaliteit archiefruimten bij zelfstandige bestuursorganen

De aanwezigheid en de kwaliteit van archiefruimten bij zelfstandige bestuursorganen is onderwerp van een apart themaonderzoek. Aanleiding voor het onderzoek zijn de uitkomsten van de jaarlijkse risicoanalyse, waarbij het ontbreken van ruimten respectievelijk de slechte kwaliteit ervan de belangrijkste aandachtspunten zijn. De bedoeling is dat dit onderzoek uitmondt in een rapport aan de minister, voorgenomen in 2009 maar eventueel in definitieve vorm uit te brengen in 2010.

Archeologische monumenten

Naast gebouwde monumenten kent de rijksmonumentenlijst ook ca. 1500 archeologische monumenten. Dit jaar wordt een begin gemaakt met inspecties naar de aanwezigheid en staat van onderhoud van deze monumenten. Uitgegaan wordt van 400 monumenten die bekeken worden. Een interne samenvattende rapportage wordt opgesteld in 2009.

Archeologische vindplaatsen

Een thematische inspectie wordt voorbereid naar het gemeentelijke selectiebeleid op het gebied van archeologische vindplaatsen. In gemeentelijke ontwikkelingsprocessen zijn de locaties en de kansen op aan te treffen bodemsporen verwachtingswaarden van de

vindplaatsen van groot belang. Omdat dit van invloed is op het ruimtelijke ordeningsbeleid wordt dit onderzoek in verband gebracht met de reguliere inspecties naar beschermde stads- en dorpsgezichten.

Instandhouding beschermde stads- en dorpsgezichten en rijksmonumenten

In 2009 zullen vijf gemeenten worden geïnspecteerd op het onderwerp 'instandhouding van cultuurhistorische waarden in beschermde stads- en dorpsgezichten'. Daarnaast worden vijf gemeenten geïnspecteerd op de instandhouding van gebouwde rijksmonumenten. Bij beide groepen gaat het om reguliere inspecties, waarover de betrokken gemeenten een rapportage kunnen verwachten.

Daarnaast wordt een monitor gestart om alle gemeenten in kaart te brengen op het onderwerp 'instandhouding cultuurhistorische waarden' (zowel in de archeologie als de monumentenzorg).

Deze monitor gaat dienst doen als belangrijk instrument voor de risicoanalyses.

Steunpunten monumentenzorg

In 2009 wordt een thematische inspectie uitgevoerd naar de inrichting en werkwijze van de provinciale steunpunten voor de monumentenzorg. Deze zijn destijds opgericht om met name kleinere gemeenten te ondersteunen in hun monumentenbeleid. Deze inspectie leidt tot een rapport aan de minister, opdat deze hiervan gebruik kan maken in de voorbereiding van het wetsvoorstel voor de modernisering van de monumentenzorg.

Provinciaal cultuurhistorisch beleid

Door wijziging van de Wet ruimtelijke ordening per 1 juli 2008 is ook de rol van het provinciaal bestuur met betrekking tot cultuurhistorie gewijzigd. Geïnterviewd wordt bij alle provincies hoe het provinciaal beleid voor monumentenzorg en archeologie er voorstaat. De inspectie leidt tot een thematisch rapport, dat aan de minister wordt aangeboden.

Advisering door monumentencommissies en de RACM

Als vervolg op het in 2008 uitgebrachte rapport 'Een goed advies is het halve werk' over de deskundigheid en professionaliteit van monumentencommissies in Nederland, wordt in het

najaar 2009 een rapport uitgebracht waarin de voortgang in deskundigheidsbevordering wordt onderzocht. Dit rapport zal aan de minister worden aangeboden, die toezending in het najaar van 2009 aan de Kamer heeft toegezegd. In het verlengde van de advisering door monumentencommissies wordt in een apart thematisch rapport onderzocht hoe de advisering bij de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) verloopt.

Effecten van andere regelgeving op cultuurhistorie

Er wordt een inspectie ingericht naar de effecten van andere regelgeving, voor zover deze van invloed is op de monumentenzorg. Er bestaat veel wetgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening, landschap en natuur, maar de uiteenlopende wetten sporen niet altijd met elkaar op het gebied van cultuurhistorie. In een intern thematisch rapport worden de bevindingen op dit onderwerp aangegeven.

Grote monumenteigenaren

Naast vele particuliere eigenaren van monumenten telt Nederland ook een aantal grote monumenteigenaren, waaronder de Nederlandse Spoorwegen, Rooms-katholieke bisdommen, etc.

In 2009 vindt een thematische inspectie plaats naar de visie op behoud door dergelijke grote eigenaren. De rapportage wordt voorzien voor 2010.

Financieel kader

In 2009 worden een model en een waarderingskader voorbereid voor inspecties op de werking van subsidies en leningen bij restauraties van monumenten. Deze inspecties zullen in 2010 plaatsvinden.

Zelfregulering

Rijkscollectie

De minister van OCW draagt zorg voor de Rijkscollectie. Het overgrote deel daarvan is in bruikleen gegeven aan de verzelfstandigde rijksmusea. Met deze musea onderhoudt de minister vanuit zijn verantwoordelijkheid voor het museale stelsel ook een subsidierelatie. Vanuit die laatste invalshoek wordt gewerkt aan kwaliteitsverbetering en benchmarking, onder meer door het model van visitatiecommissies. Waar het specifiek om het beheer van de Rijkscollectie gaat zal de Erfgoedinspectie in 2009 voorstellen uitwerken naar de wijze waarop systeemtoezicht kan worden ingericht, aansluitend bij de wijze waarop de kwaliteitszorg, interne sturing en beheer bij musea ten aanzien van rijkscollectie vormgegeven wordt. De inzet van de Erfgoedinspectie is erop gericht dat museale instellingen minder leunen op de bevindingen van het toezicht maar actiever zelf sturen op een goed collectiebeheer ten aanzien van de Rijkscollectie, conform de door OCW gestelde normen op het gebied van behoud en toegankelijkheid.

Sturing en beheersing informatiehuishouding bij departementen

In het kader van het programma Informatie op Orde werken de departementen aan een betere sturing en beheersing van hun informatiehuishouding. De Erfgoedinspectie zal de komende jaren de realisatie en effectiviteit van hun ontwikkelplannen monitoren en

daarover jaarlijks, te beginnen in 2009, rapporteren. De jaarlijkse digitale monitor naar de naleving van beheersaspecten komt daarmee voor de departementen tot nader orde te vervallen. Het doel is het overschakelen naar vormen van systeemtoezicht in die concrete gevallen waarin een departement aantoonbaar in control is voor de eigen informatiehuishouding, conform de archiefwettelijke eisen. Hiertoe vindt afstemming plaats met de departementen, onder meer in het kader van pilots, zowel over de sturing en beheersing als over het systeemtoezicht door de Erfgoedinspectie. Tegelijkertijd voert de inspectie op dit punt pilots uit met drie zelfstandige bestuursorganen.

Basiseisen voor goed archiefbeheer bij zelfstandige bestuursorganen

In 2008 is een inspectieproject gestart naar de naleving van drie basiseisen voor goed archiefbeheer bij de zelfstandige bestuursorganen. Dit speerpunt kan worden gezien als een opmaat naar systeemtoezicht: het voldoen aan de genoemde basisvoorwaarden is een eerste stap en een voorwaarde voor verdere zelfregulering. In 2009 wordt dit project voortgezet met inspecties bij circa 50 organisaties en in 2010 met een derde cluster, waarna het project wordt afgerond met een samenvattende rapportage.

Jaarlijkse monitor archieven

De jaarlijkse digitale monitor zoals deze sinds 2004 wordt uitgevoerd wordt in 2009 voortgezet. Doel hiervan is om op hoofdlijnen inzicht te krijgen in de mate van naleving van de archiefwetgeving bij de centrale overheid. De bevindingen worden geanalyseerd ten behoeve van de jaarlijkse risicoanalyse. De uitkomsten in hoofdlijnen worden op de website van de Erfgoedinspectie gepubliceerd.

Toepassing Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie

In het kader van de werking van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie worden diverse aspecten van behoud en beheer geïnspecteerd. In 2009 zullen 80 reguliere inspecties worden uitgevoerd bij opgravingen. Hiervan worden in 2009 individuele rapporten aan bedrijven en gemeenten uitgebracht, begin 2010 gevolgd door een totaalrapportage. Ook zal in 2009 een inspectie gehouden worden naar de aanwezigheid van standaardrapporten, gevolgd door een onderzoek naar de kwaliteit van deze rapporten. Dit

zal leiden tot een rapport aan de minister. Tevens vindt een vervolgonderzoek plaats naar de Programma's van Eisen in de archeologie. Ook dit leidt tot een thematisch rapport. De verschillende inspecties op dit gebied worden uitgevoerd als follow-up op de rapporten 'Werk in Uitvoering' deel 1 en 2.

Certificering bouwwereld

In 2009 wordt een thematisch onderzoek voorbereid naar de kwaliteit van restauraties waarbij gecertificeerde architecten en aannemers betrokken zijn. De rapportage zal in 2010 plaatsvinden.

Bijlage: Overzicht inspectieprogramma van de Erfgoedinspectie

Onderwerp	Subject van toezicht	Resultaat 2009
BEHOUD EN DUURZAAMHEID		
Beheer rijkscollectie	Rijksmusea	1 themarapport
Rijkscollecties: transport	Rijksmusea	1 themarapport
Wet Behoud Cultuurbezit	Diversen, met name kerkelijke instellingen en particulieren	Deelrapportages
Autoriseren van EU-vergunningen	Musea, particulieren, kunsthandel, instellingen	ca. 300 uitvoervergunningen
Wegwerken achterstanden in de overbrenging	Departementen	1 rapport
Aanwezigheid en kwaliteit archiefruimten	ZBO's	1 rapport
Aanwezigheid en staat van onderhoud archeologische monumenten	Gemeenten en particuliere eigenaren	1 samenvattend rapport over ca. 200 monumenten
Selectiebeleid archeologische vindplaatsen	Gemeenten	1 themarapport
Instandhouding beschermde stads- en dorpsgezichten	Gemeenten	5 rapporten
Instandhouding gebouwde rijksmonumenten	Gemeenten	5 rapporten
Provinciale steunpunten monumentenzorg	Steunpunten, RACM	1 inventarisatie 1 themarapport
Provinciaal beleid cultuurhistorie	Provincies	1 themarapport
Monumentencommissies: deskundigheidsbevordering	Gemeenten	1 themarapport (= vervolgrapport)
Advisering door de RACM	RACM	1 themarapport
Cultuurhistorie: effecten van andere regelgeving	Rijk, provincies gemeenten	1 themarapport

Onderwerp	Subject van toezicht	Resultaat 2009
BEHOUD EN DUURZAAMHEID (vervolg)		
Behoud grote monumenten	Eigenaren	<i>(1 rapport in 2010)</i>
Waarderingskader financiën monumentenzorg – <i>voorbereiding</i> <i>(inspecties in 2010)</i>	Gemeenten	1 waarderingskader
ZELFREGULERING		
Zelfregulering rijkscollectie	Rijksmusea	Onderdeel jaarverslag 2009
Sturing en beheersing informatiehuishouding	Departementen	1 themarapportage over 3 pilots
Basiseisen voor goed archiefbeheer	ZBO's	<i>(1 samenvattend rapport in 2010)</i>
Jaarlijkse monitor	Diverse zorgdragers in de archiefwereld	1 samenvattend rapport
Opgravingen	Bedrijven en gemeenten	80 inspectierapporten
Aanwezigheid en kwaliteit van standaardrapporten in de archeologie	Bedrijven en gemeenten	1 themarapport
Vervolgonderzoek Programma's van Eisen archeologie	Bedrijven en gemeenten	1 themarapport
Certificering bouwwereld – <i>voorbereiding</i>	Bedrijven en gemeenten	<i>(1 rapport in 2010)</i>
Gezamenlijke inspectie met de Inspectie voor de Sanctietoepassing	Justitiële instelling	1 rapport
BIJZONDER THEMA		
Onbeschermde erfgoed - <i>voorbereiding</i>	Diverse zorgdragers	

Het toezicht is gebaseerd op de naleving van de volgende wet- en regelgeving:

- Archiefwet 1995
- Monumentenwet 1988
- Wet tot behoud van cultuurbezit (1984)
- Wet verzelfstandiging rijksmuseumsele diensten (1993) en de daarop gebaseerde Beheersovereenkomsten
- Regeling materieelbeheer museale voorwerpen (2007)
- Richtlijn nr. 93/7/EEG van de Raad van 15 maart 1993, *PbEG* 1993, L74, betreffende de teruggave van cultuurgoederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de lidstaat zijn gebracht
- Verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad van 9 december 1992 *PbEG* 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen
- Verordening (EG) nr. 1210/2003 van 7 juli 2003 betreffende bepaalde specifieke restricties op economische en financiële relaties met Irak; Sanctieregeling Irak 2004 II
- Wet tot teruggave cultuurgoederen afkomstig uit bezet gebied (2007)

Colofon

Erfgoedinspectie
Rijnstraat 50
Postbus 16478 (IPC 3500)
2500 BL Den Haag
Tel: 070-4124012
Fax: 070-4124014
E: info@erfgoedinspectie.nl
www.erfgoedinspectie.nl

Foto's : Erfgoedinspectie

Februari 2009

